No. 1351 **Zaterdag 20 November 1909** **26ste Jaargang**

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire. Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1— 7 regels f0,50, voor elken regel meer 7½ cts.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

Es Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,—pa tres luna, pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (P. H.), St. Eustatius i Saba fl. 10,— pa anja.
Un numero sol fl. 0,15.
Anuncio di 1 te 7 regel f0,50, cada regel mas 7½ cts.

Curaçao 19 Nov. 1909.

Mgr. van Baars.

Met opgewekte geestdrift hebben wij vijf jaar geleden het zilveren Priesterjubilé gevierd van Z. D. H. Mgr. J. J. A. VAN BAARS, Bisschop van Teuchira en Apostolisch Vicaris van Curaçao. Het was een schitterende wedstrijd van liefde en dankbaarheid. Eén dag was ons niet voldoende, een geheele week lang hebben wij toen feest gevierd. Na de plechtigheden in de Kerk moest het ook feest zijn op de scholen, in de ziekenhuizen, bij de melaatschen, bij de weezen en in de St. Jozefs-gezellenvereeniging. Een ieder eischte zijn dag op.

Wij allen hebben toen den Priester gevierd en den Bisschop gehuldigd. Want juist als Bisschop heeft Mgr. VAN BAARS zijn groote verdiensten in zoo'n ruimen kring verspreid.

En nu, nu herdenken wij Dinsdag, 23 November a. s., den dag waarop „Pastoor AMBROSIUS" zooals het volk hem steeds noemde, te Port of Spain op Trinidad twaalf en een half jaar geleden tot Bisschop werd gewijd. Het zou het eerste jubilé zijn als Bisschop.

O, hoe gaarne zouden wij op dien dag den waardigen Prelaat onze hulde hebben gebracht van eerbied en **dankbaarheid, hoe gaarne hadden** wij Z. D. H. in ons midden gezien om met Hem feest te vieren, met Hem, God te danken en nieuwe genaden af te smeeken.

En nu, nu staan wij naast de lijdenssponde van onzen hoogvereerden Bisschop. Slechts een hartelijk, oprecht gemeend gebed in de stilte onzer Kerken past ons.

Maar ook een woord van dankbaarheid.

Wat Mgr. VAN BAARS in die twaalf en een half jaar als Vicaris Apostolicus voor de Missie van Curaçao gedaan heeft, kunnen slechts weinigen ten volle beseffen.

De parochies werden uitgebreid, nieuwe kerken gebouwd, andere gerestaureerd; het onderwijs werd verbeterd, de onderwijskrachten werden versterkt, nieuwe scholen opgericht, het Katholiek Vereenigingsleven bevorderd. Het Katholieke weekblad LA CRUZ werd gesticht, de AMIGOE ondervond geheel bizonderen steun, talrijke leesboekjes werden onder het volk verspreid. Geregeld werden alle parochies, ook de moeilijkst te bereiken op de verst verwijderde eilanden, bezocht. Aan het wakend oog van den zorgzamen Herder ontging niets; altijd stond de trouwe wachter, de voorzichtige leidsman, gereed om zijn Priesters met raad en daad bij te staan en steun te verleenen waar dit noodig was. In alles stelde Hij belang en wist steeds met een hartelijk woord te bemoedigen en de Eerw. Zusters en Fraters, aan Onderwijs of Ziekenverpleging verbonden, tot volhardenden ijver aan te sporen.

De zieken, de weesjes, de melaatschen zagen hun Bisschop minstens eens per maand en altijd was Monseigneur vol hartelijke deelneming en sprak Hij zoete woorden van troost.

De armen hadden in Hem een grooten weldoener en beschermer. In tijden van buitengewonen nood was Mgr. VAN BAARS steeds de eerste om op buitengewone wijze hulp te verleenen.

Hoe jammer, dat zulk een vruchtbaar en arbeidzaam leven plotseling met geweld door ziekte werd neergeslagen. Monseigneur heeft van zich zelf meer gevergd dan Hij geven kon.

Zijn Apostolische ijver heeft Hem verteerd, en zijn krachten gebroken. Midden in het leven, midden in zijn arbeid, werd Monseigneur gedwongen tot rust, terwijl Hij juist niets eerder moede is dan de rust. Te werken was zijn leven. Niets valt Hem thans zwaarder dan die gedwongen werkeloosheid.

Laat ons hopen, dat de goede God de vele gebeden, welke Dinsdag a. s. voor onzen beminden Bisschop gestort zullen worden, verhoore, en wij ons spoedig weder mogen verheugen over de tegenwoordigheid van Z. D. H. Moge dan al de groote kracht van vroeger niet ten volle terugkeeren, dat dan toch de gezondheidstoestand zóó worde, dat Mgr. VAN BAARS nog lang in ons midden kunne verblijven en nog veel goeds tot stand brengen. Dat geve God!

EEN HERDERLIJK SCHRIJVEN.

De „Semaine religieuse d'Aix" bevat een brief der kardinalen, aartsbisschoppen en bisschoppen van Frankrijk aan de geloovigen, over de rechten en verplichtingen der ouders betreffende school en onderwijs.

Wij ontleenen daaraan 't volgende:

„De bisschoppen van Frankrijk hebben verleden jaar een gemeenschappelijk schrijven aan u gericht over ernstige schendingen van het gezag van de hoofden des huisgezins, wat betreft onderwijs en opvoeding, door twee nieuwe wetten. Dat was een alarmkreet en een protest waarvan niemand de noodzakelijkheid in twijfel trok.

„Thans komen wij u herinneren aan de rechten en plichten der ouders aangaande de school."

Het huisgezin is een vereeniging door God ingesteld en welke de mensch niet kan verwoesten. Wat er sommige philosophen, die doortrokken zijn van de groote dwalingen van 't paganisme, ook van zeggen, de familie moet leven in den staat, zonder zich echter met hem te vermengen. Aan u vaders en moeders, behooren de kinderen, want zij zijn het gebeente van uw gebeente en het vleesch van uw vleesch; gij, die hun het leven des lichaams schonkt, hebt het onvernietigbare recht om hen in 't leven der ziel te onderwijzen. Bij het werk der opvoeding kan de Staat u helpen en bijstaan, maar u niet verdringen.

Het is ten onrechte, dat de Staat, om zijne eischen te rechtvaardigen, zich beroept op wat men noemt: het recht van het kind. Het kind bezit geen enkel recht, dat de rechten van God, welke wij geheel ons leven moeten nakomen, overtreft. Zeker heeft het kind, zooals een sophist dwaselijk leerde, tot zijn achttiende jaar, niet het minste recht om het godsdienstonderwijs, dat de ouders hem moeten geven of doen geven, te weigeren.

Het recht om voor uwe kinderen een opvoeding te eischen, die niet met uw heilig geloof overeenkomt, wordt niet alleen door de natuurlijke, maar ook door de goddelijke wet erkend.

Wij lezen in het „Boek der Spreuken" o. m. de volgende passage: „Mijn zoon, volg de bevelen van uw vader na en vegeet niet de lessen van uwe moeder. Houd ze altijd in uw hart gegrift (Prov. XLV, 20,30). De H. Paulus onderwees hetzelfde toen hij schreef: „Kinderen gehoorzaamt in alles aan uwe vaders en moeders. Het is de wil van den Heer". (Coloss III).

Vaders en moeders, allereerst is het uw recht en uwe plicht om voor uwe kinderen een school te kiezen, waar zij kunnen worden opgevoed, zooals uw geloof dat eischt."

(Hierna volgen beschouwingen over de bijzondere of christelijke school en de openbare of neutrale, om afdoende te bewijzen, dat de ouders werkelijk op bovengenoemde rechten aanspraak mogen maken en het hun plicht is, om voor hunne kinderen, Christelijke scholen te kiezen.

„Op de Christelijke school, zoo heet het in den herderlijken brief, bezit de onderwijzer naast de noodige paedagogische bekwaamheden het geluk te gelooven, en den moed om volgens zijn geloof te leven, om zoodoende den goddelijken leermeester na te volgen.

In de Christelijke school zet de onderwijzer in de eerste plaats op zijn program: godsdienstonderwijs; hij geeft zijn kinderen rechtgeloovige boeken in handen en hij brengt hen in een stemming, die gunstig is voor den opbloei van hun geloof en hun deugd.

Zulke scholen moeten overal voor uwe kinderen openstaan en de Staat is verplicht, ter wille van 't goed recht, om zulke instellingen ter beschikking te stellen van de huisgezinnen, vooral in een land als het onze, waar de groote meerderheid het Katholieke geloof belijdt. Want aldus sprak ook Paus Leo XIII met opperste autoriteit: „Het is van het hoogste belang, dat de kinderen uit Christelijke ouders geboren, te goeder tijd in den godsdienst worden onderricht, en dat het onderwijs, waardoor men gewoon is de kinderen tot mensch op te voeden, en hen van af hun eerste jeugd te vormen, niet van de godsdienstige opvoeding gescheiden worde." (Encyc. Nobilissima Gallorum Gens].

„Dat is de reden, waarom onze waarde broeders, de echte Katholieken, altijd hebben begrepen de noodzakelijkheid van de Christelijke school."

Dankbaar herinneren de kardinalen, aartsbisschoppen en bisschoppen dan ook aan de opofferingen, die de Katholieken zich ter wille van het Christelijk onderwijs getroost hebben.

„En toen, zoo schrijven zij o. a. die scholen, de hoop der gezinnen, door den storm, die nog woedt, verwoest werden, welke bewonderenswaardige hulp hebben wij toen niet gevonden om die gebouwen weer uit hun ruïnes op te richten."

Vervolgens wordt in het schrijven geconstateerd dat het aantal scholen sedert de verdrijving der kloosterlingen weder opgericht nog verre van voldoende is. „Dat getal moet steeds vergroot worden. Want het bouwen van een Katholieke school is even noodzakelijk als van een kerk", zoo luidt de brief verder.

Daarna volgt een beschouwing over de neutrale school.

„Het is ongeveer dertig jaar geleden, dat door een betreurenswaardige fout, of met valschhartig opzet, het beginsel van neutraliteit in onze schoolwetten werd opgenomen: een beginsel, dat in zichzelf valsch is en droevig in zijn gevolgen.

Alle eeuwen door hebben de Pausen voor alle landen, de neutrale school veroordeeld.

Paus Pius IX heeft die neutraliteit reeds op den eersten November 1854 veroordeeld in een consistoriale rede, naar aanleiding van een wetsontwerp, dat toen in Piemont in behandeling was, en in zijn brief aan den aartsbisschop van Freiburg (14 Juli 1864) schreef de doorluchtige kerkvorst na de veroordeeling van de neutraliteit: „Deze verfoeielijke wijze van onderwijs, afgescheiden van het Katholieke geloof en het Voogdijschap van de Kerk........zal de rampzaligste gevolgen hebben, vooral wanneer zij de volksscholen binnendringt, want in deze scholen, moet de godsdienstleer de eerste plaats behouden. De jeugd is daarom aan het grootste gevaar blootgesteld, wanneer in deze scholen de opvoeding niet ten stipste samengaat met het godsdienst-onderwijs.

Leo XIII heeft in een schrijven aan Frankrijk, dit systeem van opvoeding op de meest categorische wijze en met de scherpste motieven omkleed veroordeeld. Sprekende over den noodzakelijken band tusschen

Feuilleton.

„PENKRASSEN EN INKTSPATTEN."

'n Ander uithangbord, maar dezelfde gerant van de affaire in „Ditjes en Datjes."

Die titel, dat opschrift begon me de keel uit te hangen, 't maakte me wee, 't stopte op met 'n prop mijn hypo-lyrieke zacht heen kabbelende fantasieën en ideeën, 't trok me omlaag bij allebei mijn beenen bij 't omhoog steigeren hoog in en door 't azuurgetint uitspansel, hoog, waar nog geen luchtschipschroef heeft rond gewenteld, hoog in excelsior's sfeeren, vol droomerig geluk.

Toch, begrijpt me wel, maakt deze nieuwe serie van mijn hand geen pretenties van eenige litteraire waarde op welk gebied ook; 't is eenvoudig gepen, geschrijf, gekeuvel, met 'n geleerd woord 'n causerie, beter nog in goed hollandsch, niets meer en minder dan doodgewone penkrassen en inktspatten.

Daar gaan ze!

Toen de Utrecht" hier was, beweerde een van de heeren officieren, dat ie bij 'n wandeling door ons bovenstadje, zich schaamde hollander te zijn.

Op mijn forsch omhoog wellende 7 c. M. lange „hè?" expliceerde hij, ja ziet u, omdat 't zoo'n krottenboel, zoo'n ver... (draaid zullen we maar zeggen) rot smerig zootje is.

Maar nu vraag ik u in gemoede, met draaiende vinger aan uw middelste jasknoop, wat kan Holland er nu toch aan doen, dat de Eustatiaansche negers lapjes grond gekocht en daarop huisjes gebouwd hebben in Oranjestad, en die zeer primitieve woninkjes maar laten verrotten en vervuilen en opeten door alles wat maar rillerig vies is.

Dat valt natuurlijk nog meer op als men pas komt uit het land der sky scrapers, en gewoon is te huizen in 'n oorlogsbodem waar alles blinkt en glimt en reflecteert, precies als de mooie kamer van 'n hollandsche huismoeder Zaterdag ochtend tegen 12 uur.

Ja, die huisjes in ons bovenstadje ('n 30 tal uitgezonderd), zijn superlatief onappetietelijk, dat valt niet te ontkennen. Father Delgeur schreef reeds voor 'n jaar of 6 in 'n meer aangehaald brochuurtje over dit treurig chapiter het volgende:

Architectonische schoonheid van „huizen valt hier al bitter weinig „te bewonderen. Op 'n paar uitzon„deringen na, zijn alle huizen van „hout; ook mijn pastorietje is „van onder tot boven, behoudens „de fundamenten, van hout opge„trokken. Een zomer- of buitenhuisje „zou men het in Holland noemen. „Een Eustatiaansch huis bestaat uit „wat palen, planken en shingles. „De vloer is gewoonlijk op 'n hal„ven Meter afstand van den grond, „daaronder is het, vooral 's nachts „de geliefkoosde vergaderplaats van „varkens, geiten, magere honden en „ander niet te noemen gedierte. Dat „in zulk 'n huis 'n logé, niet begiftigd „met sterke zenuwen en 'n groote „dosis gezonde slaap, weinig rustige „rust genieten zal, valt gemakkelijk „te begrijpen. Daarom heeft men bij „menig huisje door het op-een-sta„pelen van rotsblokken den toegang „voor zulk onwelkome muzikale gas„ten onmogelijk gemaakt.

„De meeste huisjes op mijn eiland „verkeeren in 'n allerellendigsten, al„lermeewarigsten, alleronoogelijksten „staat. Onmogelijk het sterk genoeg „te kunnen uidrukken. Waarom zulk „'n drukte en geschrijf over den to„ren van Pisa, hier zou ik u ver„scheidene huizen kunnen wijzen, „waarmede vergeleken dat wonder „van Pisa zoo recht is als de toren „van de Rotterdamsche groote St. „Laurenskerk. De commissie die in „mijn geboorteland bouwvallige hui„zen ter afbraak doemt, zou hier „haar handen vol werk hebben; ik „vrees dat Oranje-town eenige weken „nadat de heeren voet aan wal ge„zet hadden, van den aardbodem „zou verdwenen zijn. O, men moet „de krotjes zien, treurig, treurig! „De shingles zijn langzamerhand „weggerot en afgevallen, de planken „zijn, wat het eerste betreft, denzelf„den weg opgegaan en vertoonen o„veral spleten en scheuren, het dak, „waardige bekroning van het geheel, „komt 'n zeef zeer nabij, en in zulk „'n krot moeten mijn arme negers „leven. In drogen tijd worden de „stakkers, gebard als ze zijn, het „transparentachtige van hun huisje „zoo niet gewaar, maar helaas in „den regentijd, als de sluizen des „hemels zich openen, wee dan mijn „arme negers! geen droog plekje om „het veege lijf te beschutten tegen de „woest neerplassende regenstralen".

En de toestand is er in die 6 jaren natuurlijk niet op verbeterd, 't verrottingsproces ging onverbiddelijk gestadig ze'n gang, bereikt heeft men nu 't toppunt van verval en vervuiling.

Dat heele negerfamilies met toedeuren en luiken 's nachts in zulk 'n atmosfeer kunnen slapen, begrijpe wie 't begrijpen kan, maar 't is de lugubre waarheid, ze slapen, snurken er in, en worden 's morgens waarachtig nog wakker ook.

Ik heb dienzelfden Father Delgeur daaromtrent eens geïnterviewd, gevraagd om eens realistisch ze'n indrukken weer te geven bij 'n bediening van 'n zieke in 't holletje van den nacht in zulk 'n, enfin...... laten we 't maar 'n huisje noemen.

En letterlijk lanceerde ie met bengelende sigaar tusschen geplombeerde voortanden het volgende:

„Zuig op den drempel eerst mijn „longen vol met microben- en ba„cillenvrije nachtlucht, ordineer „naar buiten kinderen, en kindskin„deren, familieleden tot in den vier„den graad, vrienden, buren en be„langstellenden, katten en honden „met hun divers nageslacht, soms „ook kippen of 'n schreeuwerig ner„veus biggetje.

„Over 't ander gedierte heb ik he„laas geen jurisdictie, anders zou ik „ze.

„Ik duik binnen, en stoot óf mijn „hoofd, óf zak door den vermolmden „vloer, een van twee is zeker.

„Eens is mij zulks niet overkomen, „toen kreeg ik 'n gevoel als of er iets „niet in den haak was.

„Consuetudo altera natura!

„Alleen met den zieke, liggend naast „'t bed op 'n...... enfin matras, op den „grond, (ik bedoel natuurlijk de zieke,) „vervul ik mijn plicht.

„Mijn longen hebben de baccillen„vrije lucht reeds lang verwerkt, ik „adem in iets diks, in iets compacts, „in iets dat je kan snijden, kneden, „voelen, bezwangerd met on-hygiëni„sche geuren, 't transpiratievocht „warm-koud lauw breekt me uit drup„pelsgewijs, mijn maag draait 'n loo„ping-the-loop en schiet met 'n vaart „in mijn keel.

„Hevige aanval van allerlei grieze„lig gedoe, wat ik niet noemen kan, „op mijn beenenstelsel, met 'n grijns„lach van louter genot werpen de „eclaireurs met dikke bloedlijven zich „'t eerst in den strijd, en nu gaat 't „in dubbele rotten ten festijn.

„'n Jonge hond dwaalt binnen, be„snuffelt mijn enkel, krijgt 'n oog„trap. Jonge hond af.

onderwijs en godsdienstige opvoeding, zeide hij: „Het een van het ander te scheiden is niets anders dan het verlangen om het kind neutraal te houden. Een valsch en rampzalig systeem voor de Jeugd, dat de deur opent voor het atheïsme en den godsdienst buitensluit. (Encyc. „Nobilissima. Gallorum Gens”).

Bij deze veroordeelingen door de Pausen volgen ook die der bisschoppen van Frankrijk.

De neutrale school is door de Kerk veroordeeld en dat vonnis, dat sommigen van onverdraagzaamheid beschuldigen, rechtvaardigt zich van zelf. Mag men in de verdrijving van ieder godsdienstige opvoeding op de scholen niet een der voornaamste oorzaken zien van het groote kwaad, waaraan Frankrijk thans lijdt en dat het huisgezin, de moraal en de vaderlandsliefde aantast?

Sedert de neutrale school bestaat, heeft zich voor de vaders en moeders een vraagstuk van het hoogste belang opgeworpen, n.l. dit: „Is het u geoorloofd om uwe kinderen naar de neutrale school te zenden, of zijt gij niet veeleer verplicht een andere te kiezen, die Christelijk is.

Daarop antwoorden wij, zoo luidt het herderlijk schrijven verder, dat het in de eerste plaats een strenge plicht is, om overal waar een Christelijke school bestaat, uwe kinderen er heen te zenden.

In de tweede plaats antwoorden wij, dat de Kerk verbiedt de neutrale school te bezoeken, ter oorzake van de gevaren, waaraan het geloof en de deugd van uwe kinderen bloot staan. Ziedaar een hoogst noodzakelijke regel. De Kerk duldt, dat men de neutrale school bezoekt, wanneer daarvoor grondige redenen bestaan. Doch men kan van deze inschikkelijkheid alleen onder de volgende voorwaarden gebruik maken: Ten eerste: dat op deze school niets wat in strijd is met 't geweten van 't kind behandeld wordt; ten tweede moeten de ouders en de priesters buiten de school het godsdienst-onderwijs aanvullen, wat de leerlingen op de school niet kunnen ontvangen.

De ouders zijn op straffe van zware zonden verplicht bovengenoemde voorwaarden na te komen.”

Vervolgens wijzen de bisschoppen op het hoogst-belangrijk feit, dat in de tegenwoordige omstandigheden het grootste deel der neutrale scholen haar neutraal karakter heeft verloren.

De onderwijzers laten niet af het geloof hunner leerlingen te schokken, hetzij door gebruik van schoolboeken, hetzij door duizend andere middelen, welke hun ongeloof hun ingeeft.

Tegenover dit goddeloos werk gevoelen de bisschoppen den plicht het Evangelisch „Non licet” te doen hooren. Het staat den Katholieken niet vrij een school te kiezen, waar hun kinderen worden opgevoed in de verachting van de geboden en voorschriften van onzen heiligen godsdienst. Wie dit wel doet, leent zijn medewerking aan het meest heilloos werk, en deze medewerking maakt hem onwaardig om de Sacramenten der Kerk te ontvangen. De ouders hebben dus het recht en den plicht om te waken over de school. Zij moeten weten, wie de onderwijzers zijn, en in welken geest zij hun onderwijs geven. Niets wat uw kinderen onder de oogen wordt gebracht of in handen wordt gegeven mag aan uw waakzaamheid ontsnappen, boeken, schriften, prenten moeten onder uw toezicht staan.

Behalve het gevaar voor het geloof, bestaat er nog een gevaar voor de deugd en ook daartegen moeten wij waken.

Om dezen plicht meer krachtdadig te kunnen waarnemen, hebben sommige huisvaders gedacht, dat het veilig was, om vereenigingen te stichten. Deze kunnen dienen om elkaar spoediger in te lichten omtrent den zedelijken toestand van een school, zij zullen ook meer gezag en kracht geven aan gerechtvaardigde klachten. Wij kunnen het vormen van deze vereenigingen niet anders dan toejuichen. Toch moet men deze vorming van vereenigingen niet toeschrijven aan een soort van vijandschap.

Onderwijzers, die zich niets te verwijten hebben — en deze zijn er gelukkig nog — hebben ook niets te vreezen. Deze zullen zich verblijden over het feit, dat de vaders van gezinnen niet langer onverschillig blijven voor het groote werk der school.”

Vervolgens gaan de bisschoppen over tot het veroordeelen van zekere schoolboeken, die veel zijn verspreid, en waarin de geest van verloochening en verdachtmaking jegens de Kerk en hare leerstellingen sterk uitkomt.

De lijst dezer veroordeelde boeken wordt toegevoegd aan het herderlijk schrijven.

Het zijn boeken, die de ergerlijkste dwalingen bevatten over het bestaan van God, de onsterfelijkheid der ziel, over het toekomstig leven, den zondeval, enz. De bisschoppen verbieden het gebruik dezer boeken in de school, alsook het bezit ervan aan alle geloovigen.

De geloovigen hebben dus groote waakzaamheid te betrachten.

Deze plicht is des te dwingender naarmate hij gemakkelijk is na te komen.

„Wanneer het gaat om de keuze van een school, dan kan 't gebeuren dat gij de noodige vrijheid mist, maar altijd en overal bezit gij steeds de macht en de noodige middelen om het onderwijs te controleeren.

Wanneer gij met uw waakzaamheid, verplicht door uw geloof, tot de ontdekking komt, dat de school, inplaats van waarlijk neutraal te zijn, niets anders is dan wat een beroemde definitie zegt „een molen waarin men een christenkind werpt om er een renegaat uit te doen te voorschijnkomen”, dan zult gij niet aarzelen om onmiddellijk uw zonen en dochters uit die school weg te nemen.

Er is een wet in voorbereiding, die u misschien de uitoefening van uw ouderlijk gezag moeilijk zal maken, maar welke moeilijkheden gij ook van de zijde der menschelijke wetten zult ondervinden, gij zult, gedachtig het heil der zielen van uw kinderen, u het gedrag der apostelen herinneren, die de eerste Kerkvervolgers antwoordden „men moet meer aan God gehoorzamen dan aan de menschen”. De bisschoppen eindigen hun schrijven met de verzekering, dat zij bereid zijn, om alles te verduren, om de ouders te helpen in de verdediging hunner kinderen en hen den schat des geloofs te doen bewaren.

Zij sluiten met een herinnering aan de woorden van Jeanne D'Arc „de menschen zullen strijden en God zal de overwinning schenken.”

——o——

Het antwoord der regeering van Frankrijk.

Het Havas-agentschap heeft aan de Fransche bladen een nota medegedeeld van het departement van openbaar onderwijs, die als het eerste antwoord te beschouwen is van de regeering op bovenstaanden brief der bisschoppen.

Wij laten het stuk, dat genoeg voor zich zelf spreekt om er nog veel woorden van commentaar aan toe te voegen, hier volgen.

„Met het oog op de moeilijkheden, die in enkele scholen ontstaan waren door het manifest der bisschoppen, heeft de minister van openbaar onderwijs, Gaston Doumergue de onderwijzers, door tusschenkomst van de inspecteurs, er op meenen te moeten wijzen, dat zij in het minst geen rekening te houden hebben met protesten door leden der geestelijkheid of vereenigingen van huisvaders tot hen gericht, om uit de handen der leerlingen leesboeken, in dat manifest der bisschoppen aangewezen en die regelmatig op de departementlijsten zijn ingeschreven, te doen verdwijnen.

„De meesters hebben in dit opzicht geen instructies af te wachten dan van hun meerderen of van den minister. Zij moeten dus, zonder hun gematigde en correcte houding, waarin zij een voorbeeld geven moeten, te laten varen, zich krachtig verzetten tegen iedere tusschenkomst, die, voortkomend van een gezag, dat buiten de school staat, een niet te dulden aanslag zou uitmaken op de onafhankelijkheid van het onderwijs en de waardigheid van hen, die het geven.

„Op de kinderen, die systematisch zouden weigeren eenig onderricht te ontvangen of gebruik te maken van de rechtmatig gekozen boeken, moeten de disciplinaire straffen worden toegepast, die de school-reglementen aangeven”).

Dit stuk staat dus gelijk met een nieuwe formeele oorlogsverklaring. Met een haast ongeloofelijke brutaliteit wordt hier dus beweerd, dat de bisschoppen en huisvaders niet de minste rechten kunnen doen gelden op het onderwijs en op de ziel dus van het kind.

De „Croix, die het stuk op het laatste oogenblik ontving, voegt er dan ook alleen als commentaar bij, dat het een „zeer ernstige inbreuk maakt op de gewetensvrijheid der Katholieken en het recht op de opvoeding der ouders.”

De „Univers” schrijft o. m. onder den titel „de uiterste strijd”. „Op het oogenblik gaat de strijd om de lagere school en de ziel van het kind is de inzet ervan. De atheïstische Staat wil zich ten koste van alles meester maken van die ziel, welke de Katholieke huisvaders en kerkvoogden hem betwisten. En om die ziel nu beter in zijn macht te krijgen, wil de Staat zich meester maken van de school zelf, van geheel het onderwijs, zoo dat er geen andere lagere scholen zijn dan die van den Staat en dat op die monopolie-scholen geen andere contrôle en geen ander gezag is dan die van den Staat.

„Daarna zal men hetzelfde doen met het middelbaar en later met het hooger-onderwijs. Alle vrijheid zal worden onderdrukt. Het gezag van den Staat zal overal heerschen. En dan zal de heele Fransche jeugd van 7 tot 21 jaren in dezelfde intellectueele scholen zijn bijeen gebracht en zal men in Frankrijk slechts een en hetzelfde vrijdenkers-onderwijs genieten, alleen in verschillende graden. Dat is het ideaal van het maconnieke en revolutionnaire regeeringsstelsel·”

——(o)——

De nieuwe New-Yorksche Hudson-tunnels.

Men kent de ligging van New York en de omliggende steden. New York is gebouwd op het lange Manhattan. Ten westen liggen (aan de overzijde der Hudson-rivier) Jersey City en Hoboken, en aan den oostelijken kant ligt op Long Island, en van Beneden-Manhattan gescheiden door de Oost-rivier, Brooklyn en een eind verder Long Island City en Queens. Een reusachtig verkeer vindt plaats van New York City met Brooklyn en Queens. Dit verkeer geschiedt over de reusachtige bruggen, de wereldbekende Brooklyn-brug, de Williamsbrug, de sedert enkele weken geopende Queens-brug, terwijl de Manhattan-brug, op een kleinen afstand boven Brooklyn-brug, nog in aanbouw is. Buitendien heeft de Interborough Rapid Transit Co. haar spoorwegtunnel onder de Oost-rivier welke een onderdeel vormt van haar ondergrondsche lijn New York-Brooklyn. En ten slotte geschiedt het verkeer van de eene zijde der Oost-rivier naar de andere nog met de zoo talrijke ponten (ferries), breede logge booten, over het algemeen geriefelijk ingericht, en plaats aanbiedend voor personen en voertuigen tegelijk. (Enkele tunnels onder deze rivier, o. a. die van de Pennsylvania, zijn nog in aanbouw).

Men is er nog niet toe gekomen een brug over de zooveel breedere Hudson-rivier aan de andere zijde van New York te bouwen, al zijn de plannen daarvoor in de maak. Toch is het verkeer over die rivier zeer belangrijk. Eerstens hebben te Jersey City en Hoboken de groote spoorwegen hun eind- en dus tevens beginstation, waarop een net van lijnen uitkomt, welke naar het oosten en zuidoosten der Vereenigde Staten loopen (Philadelphia, Baltimore, Washington, Pittsburg, enz.) In New York zelf zijn de stations voor het meer noordwestelijk gerichte verkeer, welke spoorwegen hooger op de Hudson-rivier — die daar natuurlijk veel minder breed is — oversteken.

't Verkeer over de Hudson-rivier geschiedde tot voor enkele jaren uitsluitend met ponten. Toch werden reeds jaren geleden plannen geopperd om door ondergrondsche tunnels dit verkeer vlugger te doen plaats vinden. Toen de ingenieur De Witt Clinton Haskins omstreeks 1870, of kort daarna, de wenschelijkheid bepleitte van den bouw van zulk een tunnel, werd het plan door financiers en technici bespottelijk gemaakt. Zulk werk achtte men technisch vrijwel onmogelijk, en — zoo het toch uitvoerbaar mocht blijken — zou nimmer de rente op het aanlegkapitaal kunnen worden verdiend, zelfs bij een maximum van vervoer.

Ingenieur Haskins liet zich echter niet ontmoedigen; hij richtte in 1874 een maatschappij op welke, evenwel eerst vijf jaren later over voldoende middelen beschikte om met den bouw van alvast één tunnel onder de Hudson-rivier te beginnen. De mpij., beschikkend over een voor zulk een reusachtig werk te gering kapitaal ($ 10,000,000 bedroeg het aandeelenkapitaal), geraakte in 1882 in financieele moeilijkheden, nadat reeds 2000 voet van de tunnel was voltooid. Dit was niet zonder ongelukken gebeurd, daar bij de verplaatsing van een caisson een lek ontstond, een gedeelte van de tunnel onderliep, en 20 werklieden verdronken. Bij deze gelegenheid publiceerde de heer Haskins, dat hij en niemand anders voor het ongeluk verantwoordelijk was, en zeer heeft dit hem ook aangegrepen. Nadat het werk nogmaals met nieuwe bouwers was opgevat en nog een 1800 voet werd voltooid, moest het in 1892 wederom wegens gebrek aan middelen worden gestaakt. De heer Haskins kwam dezen nieuwen tegenslag niet te boven, werd blind en stierf later in groote armoede.

Nog geen vijftien jaren na zijn dood, zijn des heeren Haskins plannen echter verwezenlijkt geworden, en bestaat er in tunnels een druk verkeer onder de Hudson-rivier. De heer Haskins heeft die volledige rechtvaardiging zijner toch inderdaad stoute plannen niet mogen beleven. De voorzetting en voltooiing van zijn denkbeelden zijn het werk van den heer W. G. Mc. Adoo, die (hij is advokaat] voor het technische gedeelte bijgestaan werd door den ingenieur Chas. Jacobs.

Toen de heer Mc. Adoo eenige jaren geleden in New York kwam was aan de tunnels onder de Hudson in geen tien jaren meer iets gedaan. Hij begreep evenwel dat deze zaak, mits oordeelkundig aangepakt, succes moest hebben. Immers, de afstanden in New York werden voor hen die in de benedenstad werkten door de enorme uitbreiding dier stad te groot, hetzelfde gold van Brooklyn. Langzamerhand hadden zich dan ook te Hoboken en Jersey City duizenden en nog eens duizenden lieden gevestigd, die in New York hun bedrijf uitoefenden of werkzaam waren. Bovendien breidde het spoorwegverkeer op New York zich belangrijk uit. Alles wat eigenlijk New York van uit het westen evenwel bereiken moest, kon daar alleen komen met de ponten over de Hudson-rivier. Dit verkeer kon op den duur niet aan de eischen voldoen, vooral niet des winters, wanneer wind, mist en ijsgang op de Hudson-rivier het verkeer vaak ernstig belemmeren, wijl de ferries gewoonlijk vertraging ondervinden. De heer Mc Adoo begreep, dat hier zelfs geen brug, doch alleen een net van tunnels de oplossing kon brengen.

Hij stelde zich in verbinding met de obligatiehouders der oude Haskins-tunnels, die dit eigendom gaarne wilden overdoen, en die reeds gedacht hadden dat hun geld letterlijk in het water was gesmeten. Hij richtte daarop de New York & New Jersey R.R. Co. op (welk zich later in de New York & Manhattan R.R. omzette) en wist invloedrijke financiers voor zijn plan te interesseeren. De voormalige Haskins-tunnel werd omgebouwd en verder voltooid, voorts werd daarnaast nog een tweede tunnel aangelegd, en zoo doende konden op 25 Februari van het vorig jaar de beide eerste Mc Adoo-tunnels onder de Hudson in gebruik worden genomen. Zij bleken een succes te zijn en vervoerden spoedig na de opening al eens zooveel passagiers als beraamd was.

Hiermede achtte de heer Mc.Adoo zijn arbeid nog niet afgeloopen; het belangrijkste moest nog komen. De in het vorig jaar voltooide tunnels verbonden het gedeelte in den omtrek van 33ste straat in New-York met het station der Delaware & Lackawanna te Hoboken. Het voornaamste deel van het tunnelplan was echter de verbinding van het financieele district te New-York (downtown) met het hart van Jersey-City. Daartoe was men eveneens begonnen met den bouw van twee tunnels, loopende van Cortlandtstreet (achter Broadway, 3 minuten van Wallstreet verwijderd) onder de Hudson rivier door naar Exchange Place in Jersey-City.

19 Juli ll. werd deze zuidelijke tunnel met ceremonieel voor het verkeer opengesteld. Geweldig daarbij was b. v. het fluiten en toeteren der honderden schepen die op de rivier lagen, toen de eerste trein uit New-York vertrok. De treinen deden den rit naar Jersey-City in nog geen drie minuten, zoodat men voortaan van New-York naar Jersey-City en omgekeerd kan komen op een veel gemakkelijker wijze dan per pont, terwijl men minstens 25 minuten tijds bespaart.

De opening der Zuidelijke tunnels zijn inderdaad een gebeurtenis van niet te onderschatten beteekenis voor New-York en nog meer voor Jersey-Citity, welke laatste stad de waarde van haar grond er plotseling belangrijk door zag stijgen. Ook uit een technisch oogpunt zijn hier wonderen verricht. Ingenieur Burr zeide het ons heden nog: „New-York

---

„Steek voor de zooveelste keer 't „walmend lampje aan, geef tersluiks „'n geduchte kneep in de environs „van mijn kuitspier, en Goddank, „ich habe meine schüldigkeit gethan.

„Ik duik naar buiten met 't advies „om toch in hemelsnaam één luikje „open te laten, en haal in met gretige „halen de aromatische geuren van „Gods wonderbaren en onvergelijke„lijk schoonen tropennacht.

„Thuis piept de deur van mijn lin„nenkast en is dra alles in de bad„kamer in volle actie, en de rest van „den nacht soesdroom ik zoo'n beetje „over 'n poespas van alles wat maar „groezelig en vies is en jeukt en rot„tig riekt, van dat alles waarvan ik „heb 'n aversie bovenmate groot.

„Ziedaar, Jan Paul, is je dat nu rea„listisch genoeg?”

Als je voortgaande zoo hoort en leest en 'n beetje sentimenteel verwerkt in 'n subtiele voor zulke toestanden vatbare hersenmassa, dan geef je dien oorlogsbootofficier weer 'n weinigje gelijk, maar beschouw 't nu eens kalm-nuchter, wat kan Holland er nu toch feitelijk aan doen is dan de conclusie.

Nu hebben er in den laatsten tijd heel wat mannetjes geregeld voor maanden lang werk gehad aan de verbouwing voor 'n nieuwe gouvernementsschool; met idem zooveel goed gangbare hollandsche munt in hun zakdoek geknoopt zag men al die luidjes met glundere gezichten Zaterdagavond 't fort uitbeenen.

Wat hebben ze met al dat geld gedaan?

Niets ervan besteed om hun huisjes wat op te lappen of 'n verfje te geven, want ik heb daar speciaal opgelet.

Op de gouvernementsgronden wroeten dagelijks heel wat mannetjes en ook vrouwtjes in den malsch poreuzen grond, 'n paar dagen waren er zelfs 'n 60 tal tegelijk aan 't werk op „Zeelandia”.

Waar blijft nu toch al dat geld?

Ik heb op mijn onderzoekingstocht slechts één neger ontdekt, die gedurende de laatste 6 jaren geregeld werk heeft op Bèngalen, en dezer dagen ze'n dak van ze'n planken huisje opnieuw aan 't shinglen was.

Waar blijft dan toch al dat geld?

Aan culinair genot, aan lekker eten? O, neen! Water en malasse-suiker noemen ze hier thee, 'n stuk droog brood lunch, en 'n homp zoutevisch of geitenvleesch met wat foenchi diner.

Aan drank, aan rum? Nu, alles niet, wel iets, maar toch daar liever 'n sluier, of beter 'n niet transparenten waterproof over, want ze zijn hier om den drommel niet allemaal van den blauwen knoop.

Aan kleeren?

Nu, als men Zondagafternoon die toiletten, ja zeker die toiletjes, laatste Parijsche mode, ziet voorbijdeinen, dan krijg je waarempel weer zoo iets als 'n visioen van de pantoffel-parade 's middags op de Rotterdamsche Blaak, ook de mannetjes met manchetboorden, doorgezakte knieën en vouwen in hun pantalon ontbreken niet.

Wordt dus aan kleedij al 't goeie geld vergooid?

Oprecht gesproken, ik weet t' niet. Ze zijn hier zoo weergaasch vaardig met de naald, dat ze in 'n minimum van tijd al dat elegant-mooie uit geïllustreerde catalogi van „Au Printemps” en „Au bon Marché” in goedkoope stoffen en katoentjes hebben nagewerkt; en wat kost nu 'n boord, 'n vouw in je broek en 'n doorgezakte knie?

Dertig centen, 'n warm strijkijzer, en' beetje oefening.

Ik beken ronduit, dat 't voor mij blijft 'n onoplosbaar raadsel, wat de Statianen, die geld verdienen, met dat onmisbaar artikel uitvoeren; 'n mysterie ondoorgrondbaar.

Weet ge wat zoo jammer is?

Dat alle plantende negers niet wonen bij hun stukje grond in Gods vrije-natuur. Na de emancipatie in 1862 zijn ze bijna allemaal in 't stadje gaan huizen, wat tijdens slaventijd hun niet gepermitteerd was, en nu zijn ze er met geen stok uit te slaan.

J'y suis, j'y reste!

Wat zou ons eilandje er heel anders uitzien als dat eens waar was.

In 't stadje alleen glimmend geverfde goed onderhouden huizen en huisjes, „eigenlijk 't eenige wat 't naburige Saba zoo aantrekkelijk maakt, en buiten bij hun groot en klein veld en bebouwde lappen grond, alom verspreid de woningen van de nijvere planters.

Want onze country, onze coenucoe, onze beplante hooge en lage landen zien er dit jaar weer zoo echt hollandsch uit. Dat beweerde ook menig officier v. d. Utrecht die 'n klepper had kunnen machtig worden, ook zelfs de onfortuinlijke die van ze'n rozinant werd gekeild en er bij de buiteling 'n hoogst interessante upsightdown-kijk op had.

Ja, zoo onsmakelijk als de eerste en laatste impressie is van ons Oranjestadje, zoo verrukkelijk is 't nu buiten in berg en dal, in vlakte en vallei, en daar is vooruitgang te bespeuren.

In de laatste jaren is de bevolking afgenomen, en toch zijn er nu ± 200 acres land *meer* in cultivatie (waaronder 'n 60 tal met katoen in volle bloesem) dan 5 à 6 jaren geleden.

Mij dunkt dat zijn feiten die spreken.

⁂

En nu is 't welletjes.
Genoeg met pen gekrast en inkt gespat.

Klaasvaak komt!
Ik verdwijn achter mijn klamboe.
Droemi dushi.

JAN PAUL.

St. Eustatius 3 Nov. 1909.

is thans het Mekka voor hen die studie van ondergrondsch verkeer maken". Wij gelooven niet dat dit overdreven is, als men hoort en ziet, welke moeilijkheden men te overwinnen had, om b. v. door den harden rotsgrond te komen. En waar de grond zachter was, werden de tunnels in de aarde gebracht zonder uitgraven van grond: door gestadigen druk verdrong men de aarde en maakte zoodoende plaats voor de buizen. Een enorme kosten-besparing heeft deze methode van tunnelaanleg medegebracht.

In Jersey City vertakt de zuidelijke lijn zich, het eene gedeelte loopt naar de noordelijke lijn tot aan het station der Lackawanna, een ander gedeelte loopt naar het station der Hudson & Manhattan RR. te New York, een kantoor voor kaartverkoop ingericht, waardoor de reiziger voor de Pennsylvania reeds daar zijn reis over die lijn kan aanvangen. Immers tengevolge eener onlangs tusschen beide maatschappijen gesloten overeenkomst vervoert de Hudson & Manhattan RR. reizigers naar het station in Jersey City der Pennsylvania RR. zonder dat dezen daar iets voor hebben te betalen. De Hudson & Manhattan Ry doet te Jersey City nagenoeg alle stations der spoorwegen aan of komt er dicht bij (Erie, Central of New Jersey, enz., zoo dat een aantal omliggende steden als Newark, Paterson en Montclair plotseling „een heel eind dichter tot New York worden gebracht."

Het New Yorksche stationgebouw van den tunnelspoorweg is een unicum. Men vindt er b. v. een barbierswinkel, een kleermaker, een ijs-salon een bloemenwinkel, een telefoon- en een telegraafkantoor, een slagerij en een kruidenierswinkel. Heeft een reiziger, wachtend op een trein, zijn leegen tijd in deze winkels nuttig besteed, en is inmiddels de trein nog niet binnen-gekomen, geen nood; een kinematograaf-vertooning is er ook nog en houdt hem de overige minuten bezig. Rijdt de trein, die uit 8 wagens bestaat, voor, dan stapt hij in, en als alle deuren goed gesloten zijn, begint bij den machinist in den voorsten wagen een electrisch licht te gloeien, waarop deze den trein in beweging zet.

Boven de stations der mpij. in New York bevinden zich twee door haar gebouwde „terminal-buildings", welke inderdaad totnogtoe de grootste kantoorgebouwen ter wereld zijn. Men kan zich n. l. een denkbeeld van hun grootte vormen als men verneemt, dat in deze gebouwen dagelijks een leger van 12,000 kantoorbedienden werk vindt. In beide gebouwen schieten niet minder dan 39 liften den geheelen dag en sommige ook in den nacht op of dalen neer.

Er worden nog zes tunnels, zoowel onder de Hudson als onder de Oost Rivier gebouwd.

Reeds deze mededeelingen zullen voldoende zijn om te doen zien, dat de Amerikanen weer een kranig stuk werk hebben geleverd. Wij vermelden alleen nog dat de kosten totnogtoe $ 75,000,000 hebben bedragen, en de mpij, den financieelen steun geniet van de bankiers Harvey Fisk, J. P. Morgan & Co. en de First National Bank.

N. Rott. C.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Het zevende eeuwfeest der stichting van de Franciscanerorde is, na de plechtige opening op Dinsdagavond, met buitengewonen luister gevierd in de kapel van het St. Elisabethsgasthuis. De kapel was keurig versierd en het beeld van den Ordestichter, Sint Franciscus, prijkte op een troon van bloemen en licht. De Hoogeerw. Pater Provicaris Apostolicus heeft op welsprekende wijze den lof van den Serafijnschen Vader verkondigd en op de verschillende avonden van het triduum telkens een der schoone deugden van den Heilige ons voor oogen gesteld.

Vrijdag was het een schitterend slotfeest. Des morgens plechtige H. Mis en des avonds plechtig Lof, feestpredicatie, Te Deum, waarbij de Geestelijkheid der stad bijna voltallig tegenwoordig was, terwijl na de predicatie de Zeer Eerwaarde Rector van het Gasthuis, Pater Jac. van Baars aan de vergaderde geloovigen den Pauselijken Zegen gaf.

Deze slotplechtigheid maakte zichtbaar op de aanwezigen een diepen indruk.

J. P. E. Gorsira. ✠

Maandagmorgen overleed alhier in den ouderdom van 72 jaar de Heer J. P. E. Gorsira, oud-lid van den Kolonialen Raad en plaatsvervangend lid van het Hof van Justitie, vroeger ook Voorzitter van de Curaçaosche Hypotheekbank, en van de Aruba Phosphaat Maatschappij, alsmede lid van onderscheide vereenigingen.

Onder buitengewoon veel bewijzen van deelneming werd zijn lijk Dinsdagmorgen ter aarde besteld.

Wij betuigen aan de geachte Familie onze oprechte condoleance.

Divi divi.

De Landbouwkundige, de Heer W. Versluys, plaatste gisteren in *De Curaçaosche Courant* een mededeeling blijkbaar namens Dr. van Hall, Inspecteur van den landbouw in West-Indien.

Deze curieuze mededeeling doet al heel vreemd aan. Is dat nu alles, wat de Heeren over de gevreesde ziekte te zeggen hebben? Hun raadgevingen, na jaren wachtens, ontaarden in een theoretisch twistgeschrijf over de waarde van een advies van een niet — Nederlandschen Botanicus, of landbouwkundige, wiens practische raad feitelijk geheel en al overeenkomt met wat de Inspecteur later ook heeft aangeraden.

Laten de geleerde Heeren de theoretische quaestie maar onder elkander uitmaken, zoo zij slechts bedenken willen, dat tijdens dit twistgeding de divi-divi-boomen bij massa's kunnen sterven, en er dus minder dient geschreven, en meer gehandeld.

Pest.

El Pregonero en *Sancho Panza* spreken weder van drie pestgevallen te Caracas.

Engeland en de 30 %

The Catholic News van 6 November zegt, dat er op het oogenblik tusschen Venezuela en Engeland zoo iets als een wapenstilstand bestaat met betrekking tot de 30 %. Maar, naar men beweert, staat bij de Britsche Regeering het plan vast dit maal de quaestie afdoende te regelen.

Nederland en de 30 %.

In het Voorloopig Verslag over de Staatsbegrooting lezen wij hierover:

Ten aanzien van 't beleid waarmede onze buitenlandsche betrekkingen werden behartigd werd algemeen waardeering betuigd en hulde werd den Minister gebracht voor het overleggen van het oranjeboek. Na de mededeelingen in dat boek omtrent Venezuela meende men algemeen zich van diepgaande beschouwingen over deze aangelegenheid te moeten onthouden.

Aan sommigen scheen het herstel der diplomatieke betrekkingen niet te kunnen plaats hebben, indien het protocol van 19 April 1909 door de Venezuelaansche regeering niet wordt bekrachtigd. Men verwachtte dat de Regeering bij den eisch van afschaffing der 30 pCt. additioneele rechten, zoo belangrijk voor onzen handel, zal blijven volharden. De vraag werd gesteld, of de berichten juist zijn, volgens welke de Venezuelaansche Regeering een voorstel tot afschaffing dier rechten aan het Congres heeft overgelegd. Gaarne zou men vernemen of aan de Regeering bekend was geworden, dat aan den nieuwen Venezuelaanschen gezant, die naar Europa was gezonden, ook de opdracht zou zijn gegeven tot het aanknoopen van onderhandelingen met de Nederlansche Regeering."

Dambreuk en overstrooming.

De rijke, overvloedige regen heeft veel zegen gebracht over het eiland, maar, helaas, ook hier en daar ontzettende schade aangericht, voornamelijk in het vijfde district.

Om eenig denkbeeld te geven hoeveel water er gevallen is laten wij hier het volgende staatje volgen, ons welwillend door de Heeren eigenaars van de Plantage *Savonet* verstrekt:

Regenval op Savonet.

9	November	95 mM.
11	"	26 "
14	"	35 "
15	"	90 "
16	"	150 "
17	"	120 "
	Totaal	516 mM.

In een week tijds viel hier evenveel water als anders in een geheel jaar. Reeds de eerste regen zette alles onder water, maar vervoorzaakte weinig schade, omdat hij bedaard viel. In den voormiddag echter van Maandag, 15 November, toen er 90 mM. viel, was de toevoer te groot en sloeg het aardewerk van de steenen waterkeering „Transvaal" stuk, het metselwerk is echter blijven staan. Een klein gedeelte metselwerk van een anderen dam is evenwel omgevallen.

Van Dinsdagnacht tot Woensdagmorgen heeft er bepaald een wolkbreuk plaats gehad, twee dammen werden stuk geslagen. De bliksem sloeg in het woonhuis van de Heeren Schotborgh, maakte een gat in den muur der slaapkamer, waar een der Heeren te bed lag, en baande zich een weg door het dak met verbrijzeling van eenige pannen, zonder, Goddank, persoonlijke ongelukken te veroorzaken, maar wel grooten schrik en ontsteltenis.

Alleen in het vijfde district zijn er Zondag, Maandag en Dinsdag, verder strekken onze informaties niet, 23 dammen doorgebroken; 18 daarvan waren met Gouvernementssubsidie volgens deskundige aanwijzing van den Heer Favel en onder diens toezicht gemaakt, de 5 overige waren zonder steun of contrôle van het Gouvernement opgeworpen.

De grootste dam is die van St. Patrick, met een overlaat van ±200 Meter.

Verder braken er dammen op Santa Cruz, Groot en Klein Santa Martha, St. Nicolas, Flip, Barber, Wacao, St. Jozefsdal, Sabana van Manzenilla, Sabana Matancia, Ascencion. Wel verdient het bizondere opmerking, dat groote dammen op Savonet, San Hironymo, Sint Jan, en Knip, niet met gouvernementshulp gemaakt, maar volgens de oude beproefde, Curaçaosche methode, NIET zijn doorgebroken. In het bizonder vestigen wij er de aandacht op, dat op St. Patrick, waar een reuzendam met ÷ 200 Meter overlaat, onder deskundige leiding van den Heer Favel gebouwd, bezweek, twee andere groote dammen, nu vijftien jaar geleden door wijlen den Heer J. B. de Haseth op eigen kosten en onder eigen toezicht gemaakt, den watervloed hebben wederstaan, alsmede dat bij alle zoogenaamde Gouvernementsdammen het metselwerk geheel en al werd meegesleurd, terwijl bij de dammen van Particulieren het metselwerk of geheel, of voor een groot gedeelte staan bleef.

Door op dit alles het volle licht te laten vallen willen wij volstrekt niet onvriendelijk zijn, maar bedoelen enkel en alleen de vraag naar voren te dringen, of de methode, tot dusverre bij damaanleg door het Gouvernement gevolgd, wel de ware is en geen verbetering of wijziging verdient. Het is niet de eerste maal dat deze Gouvernementsdammen doorbreken en dat, zeer veel schade door het overstroomende water werd aangericht.

De groote dam bijvoorbeeld op Klein Santa Martha had in de oude tijden een overlaat van 150 Meter. Bij reparatie wilde de Heer Favel slechts een overlaat van 70 Meter toestaan, ofschoon de Heer C. Gorsira Fz. ten krachtigste er op aandrong den overlaat weder op 150 Meter te brengen, daar de toevoer van water soms buitengewoon groot was. Het werd echter niet toegestaan. Welnu die dam brak in 1906.

Opnieuw het verzoek aan den Directeur van Openbare Werken, den overlaat toch te verbreeden. Vruchteloos. De dam werd hersteld met een overlaat van slechts 70 Meter. En met welk gevolg? Dat heden opnieuw die dam is doorgebroken.

En nu is juist het eigenaardige gevolg van het damsysteem, waarbij een geheele reeks dammen een zelfde complex vormen, dat als er één breekt, de andere noodzakelijk volgen moeten, en overstrooming niet uit kan blijven.

Curaçao is wel regenarm, maar het kan er toch ook ontzettend regenen. Nu kwam Maandag als het ware een waterval nederstorten van den Tafelberg. Het vlakke plateau hield de eerste regens op, maar toen het bleef doorregenen liep het water over den rand en stortte zich met geweld maar beneden in de vlakte. Nog nooit hebben de ouden van dagen zulk een stortvloed gezien.

De schade door deze overstroomingen veroorzaakt valt niet te berekenen. Dure dammen zijn stukgeslagen, boomen ontworteld, de divi-divi oogst, de vierde, weder vernield, de geplante maïs uitgespoeld, of onder zand bedolven, rankvruchten meegesleurd, omheiningen weggerukt, de zoutpannen bedorven, groot en klein vee en zeer veel kippen verdronken.

Van Savonet naar Westpunt is alle communicatie gestremd; van Savonet naar de stad is het verkeer hoogst moeilijk.

Zoude het ook aanbeveling verdienen, den Heeren Ingenieurs, op het oogenblik in de kolonie aanwezig tot onderzoek der haven, beleefdelijk te vragen, of zij hun deskundige voorlichting niet in dit buitengewone geval ten dienste zouden willen stellen van het Departement van Openbare Werken? De Heer Zelle zou dan met hen overleg kunnen plegen over de beste wijze van waterkeering en damaanleg. Hoe kundig de Directeur van Openbare Werken ook moge zijn een consult van deskundigen kan hem slechts welkom wezen, daar de groote verantwoordelijkheid dan door meerderen wordt gedragen en door gemeen overleg de methode tot dusverre gevolgd, kan worden onderzocht, alsmede of schade in het vervolg misschien kan worden voorkomen, of tot geringer afmeting beperkt.

Examen

21 Oct. j. l. legde de jongeheer J. Sprockel, leerling der Bisschoppelijke Kweekschool 's Hertogenbosch en oud-leerling der St. Jozefschool, Pietermaai met goed gevolg te Venlo examen af in de gymnastiek.

* *

De Jongeheer Ernest v. d. Veen Zeppenfeldt, oud leerling van het Sint Tomascollege was bij het laatstelijk gehouden concours op het gymnasium van Nijmegen de *eerste* van zijn klas in stelkunde. De Curaçaonaar stelde dus in de Nederlandsche taal nog beter dan geboren Nederlanders.

Monteverde.

De Gouverneur is Vrijdag vergezeld van den Directeur van het Departement van Openbare Werken naar „Monteverde" gereden, om zich persoonlijk te overtuigen, hoe, na de zware regens, de toestand daar geworden is, en om na te gaan hoe er op afdoende wijze verbetering in zou kunnen worden gebracht.

Wij hopen, dat dit laatste zal gelukken, daar niet alleen de bewoners er ontzettend veel last hebben van het water, dat er blijft staan, maar de poelen, die er zich in den regentijd vormen, ook uit een sanitair oogpunt een groot gevaar kunnen opleveren.

Havenverkeer

Van 1—15 Nov. liepen onze haven binnen:

Stoomschepen	10
Goeletten	20
Bijlanders	12
Totaal	42 schepen.

Officieele waarschuwing.

In het *Boletin de Noticias*, te Puerto Cabello, 9 November ll. verschenen, wordt gewaarschuwd, dat na 15 November dj. zeilschepen, komende van de Antillen, na zes uur 's avonds, de haven niet mogen binnenvallen.

Overtreding van dit verbod zal gestraft worden.

Stadsreiniging.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiskalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd:
120 ratten en
370 muizen.

Katholieke leerstoel aan de Universiteit te Utrecht.

De Stscrt. bevat een Kon. Besl., waarbij de Sint Radboud-stichting, gevestigd te Utrecht, wordt aangewezen als bevoegd om bij de faculteit der letteren en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Utrecht een leerstoel te vestigen, opdat door den daarvoor te benoemen hoogleeraar onderwijs worde gegeven a. in de logica, b. in de metaphysica, c. in de zielkunde en d. in de ethica.

Moge de St. Radboud-stichting spoedig in staat gesteld worden, dezen eersten stap tot bijzondere leerstoelen door meerdere te laten volgen.

Een spiritiste ontmaskerd.

Zekere mevrouw Anna Abend, die sedert 10 jaren te Berlijn spiritistische bijeenkomsten hield, is met haar echtgenoot, den heilmagnetiseur Paul Abend, in hechtenis genomen, beschuldigd van bedrog.

De ontmaskering was door de politie met overleg in elkaar gezet en dramatisch. Van de 15 tot 20 personen in de zaal waren vijf in het geheim genomen, de overige waren meest overtuigde spiritisten. Na verschillende manifestatiën ging het medium in het zoogenaamde kabinet (gewoonlijk een door gordijnen en

schutten afgescheiden ruimte in het vertrek) op 'n stoel zitten, de gordijnen werden dicht gemaakt van te voren. In het kabinet hoorde men fluisteren, dan licht geraas en geritsel. Daarop werd het weer stil. Heel zacht ging het gordijn nu weer open, men zag door een spleet een licht wit schijnsel......de eerste geest was in aantocht. Het groote oogenblik ging komen...

Daar klinkt plotseling: Halt! De Politie! Maakt licht. De commissaris van politie Leonhardt, die op een der achterste plaatsen gezeten was, was ongemerkt naar voren gekomen en had nu het medium gegrepen. De toeschouwers slaakten een kreet. „Ik heb werkelijk niets kwaads gedaan! jammerde het medium en scheurde zich tot teeken van haar onschuld de kleederen van het lijf, terwijl zij poogde de sluiers, die zij in haar mouwen verstopt had, aan een vriendin toe te steken. Ongelukkig bleek die vriendin een handlangster van de politie!

Erkend zij, zegt een ooggetuige, dat Anna Abend op sluiers niet gierig was: een pak, zeker voldoende voor een half dozijn geesten lag voor ons. Abend deed een poging, tusschenbeide te komen, maar zag daarvan af. Inmiddels hadden de bezoekers zich op een teeken van de politie in een zijvertrek begeven, waar hun namen en adressen opgeschreven werden, daar zij in 't te verwachten proces zullen moeten getuigen.

Zoo eindigde deze laatste van een lange reeks van seances, waarmede Anna Abend en haar behendige echtgenoot het intellectueele Berlijn tien jaren lang vermaakt hebben en kwaad gedaan.

Buitenland.

De zaak-Ferrer in de Tweede Kamer.

Het nuchtere Holland heeft, zoo waar, ook zijn Ferrer-agitatie gehad.

Dr. W. H. Nolens schrijft in de „N. Venl. Crt.":

In de Kamervergadering van Donderdag 21 Oct. stelde de heer Troelstra voor aan de kinderen van Ferrer namens de Kamer een brief van rouwbeklag te richten, — ten einde de Kamerleden, die de overtuiging deelen dat het doodvonnis niet was het gevolg eener normale rechtspleging, doch een uitvloeisel van politieken haat tegen een verdienstelijk en hoogstaand burger, in de gelegenheid te stellen, van hunne afkeuring te doen blijken.

Na toelichting van het voorstel werd met 70 tegen acht stemmen besloten het voorstel niet in overweging te nemen.

Het komt mij voor dat de voorsteller zelf wel niet anders verwacht zal hebben.

In ieder geval had hij geen grond om te verwachten dat de Kamer een ander besluit zou nemen.

De zaak-Ferrer mag als bekend worden geacht. Bij een oproer te Barcelona werden 68 kerkgebouwen vernield, 138 onschuldigen vermoord en 40 gewond. In verband met deze gebeurtenis werd een erkend anarchist ter dood veroordeeld en werd dat doodvonnis voltrokken.

Sinds wordt op eene onverantwoordelijke wijze geageerd niet alleen van anarchistische, maar ook van socialistische zijde tegen de Spaansche rechters, die het vonnis wezen, tegen de spaansche regeering die geen gratie verleende, — en tegen allen die niet mee ageeren, maar verder met de zaak niets hebben uitte staan.

Geageerd wordt er op meetings en in de pers.

En aan die actie doet een gedeelte der vrijzinnige pers op onzinnige wijze mede. Immers zij veroordeelt, keurt af zonder kennis van zaken.

Men tracht die actie ook over te brengen in de parlementen en bij de regeeringen.

Maar deze laatsten, ook de vrijzinnige Fransche, verklaren eenstemmig dat ze zich niet hebben in te laten met de binnenlansche politiek van een vreemde mogendheid.

Men kon zich persoonlijk voorbehouden om, voor het geval later mocht blijken dat, zelfs afgezien van schuld of onschuld van den veroordeelde, in strijd met de wetten des lands zou gehandeld zijn, de ten dienste staande waarborgen voor een goede rechtspraak niet zouden zijn in acht genomen, deze handelwijze af te keuren en te veroordeelen. En in ieder geval zal men, zooals in al dergelijke gevallen, medelijden gevoelen met de familie van den ter dood gebrachte.

De inmenging van regeering en volksvertegenwoordiging is echter geheel iets anders.

Het komt voor dat de Kamer haar deelneming betuigt aan een vreemde regeering wegens een zwaren ramp die deze vreemde mogendheid getroffen heeft, of aan de familie van een staatshoofd dat door een misdadigen aanslag gevallen is.

En zoo zou er reden hebben kunnen zijn, om aan de Spaansche regeering deelneming te betuigen voor de 168 personen die tijdens een oproer als onschuldige slachtoffers der Ferrer-betooging vielen.

Men mag er zich over verwonderen dat een voorstel daartoe niet van hen is uitgegaan, die thans meenden een zoodanig voorstel ten opzichte van Ferrer te moeten doen.

Maar waar gezag wordt uitgeoefend, ook het rechterlijk gezag, moet ieder aannemen dat het op rechtmatige wijze is uitgeoefend, zoolang het tegendeel niet duidelijk bewezen is.

Van dat bewijs, zelfs van een poging tot dat bewijs, kan in dit geval nog geen sprake zijn.

En ook indien dat bewijs al geleverd werd, dan nog valt het buiten de competentie van Regeering en volksvertegenwoordiging om zich te mengen in de binnenlandsche politiek, in de rechtspraak van een vreemd land.

Eene handeling als werd voorgesteld was een openlijke beleediging van de betrokken mogendheid.

Dit ligt zoozeer voor de hand dat geen enkel parlement en geen enkele regeering van dien regel is afgeweken.

Buitenlandsche bladen, die wel eenige politieke neiging gevoeld zullen hebben om aan de actie tegen Spanje mee te doen, maar erin geslaagd zijn hun hoofd koel te houden, kunnen niet anders dan deze houding goedkeuren.

Daarbij kan geheel in het midden gelaten worden of Ferrer anarchist was, of niet, en of de mededeeling van de „Kölnische Zeitung" waarheid bevat, volgens welke hij geschreven zou hebben: „Om de menschen niet af te schrikken en de regeering geen aanleiding te geven mijne inrichtingen van onderwijs te sluiten, noem ik ze „moderne" school. Want het doel mijner school is, ik beken het openhartig, daar overtuigde anarchisten te kweeken. Mijn wensch is de revolutie voor te bereiden. Voor het oogenblik moeten wij er ons toe bepalen in de hoofden der jeugd het denkbeeld van de geweldadige opruiming te doen post vatten. Zij moeten leeren, dat er slechts één middel is tegen de gendarmen en foltering, de bom. nl. en het gif"...

Bij de behandeling van het voorstel is gebleken dat er toch nog iets aan het reglement van orde hapert dat het nog aangevuld moet worden.

Hoe het moet gaan bij het doen van een voorstel als het hierboven besprokene, bij het toelichten ervan en bij de beslissing over het al of niet in behandeling nemen, zal nader omschreven moeten worden, al was het maar alleen omdat het moeilijk is uit te maken wanneer een mondelinge toelichting de grens eener toelichting overschrijdt en in eigenlijke behandeling overgaat."

* * *

Over de Ferrer-zaak wordt nog steeds druk geschreven en een correspondent van de *Matin* — niet altijd even betrouwbaar — verzekert thans te weten, waarom de koning in dit geval geen gebruik van zijn recht van gratie maakte.

Ziehier hetgeen hij verzekert uit de meest betrouwbare bronnen vernomen te hebben:

De Spaansche grondwet bepaalt, dat de Koning het recht van gratie slechts mag uitoefenen op formeele voordracht van de regeering. Wanneer het de doodstraf betreft bekrachtigt de ministerraad het vonnis van de rechtbank en wint het zelfs den raad van den vorst niet in over de tenuitvoerlegging van het vonnis. En de Koning weet, dat hij zou handelen in strijd met de grondwet, wanneer hij te dezer zake een raad zou geven of een wensch uitspreken. Men zal zeggen: „Maar in een geval als dat van Ferrer, waarbij de populariteit van den Koning op het spel stond, heeft de Koning toch zeker met den heer Maura over de tenuitvoerlegging van het vonnis gesproken." Dit is ook volkomen juist. De zaak is herhaaldelijk besproken. Maar er waren verschillende omstandigheden, die het verleenen van gratie bezwaarlijk maakten.

Men achtte Ferrer verantwoordelijk voor den aanslag van de calle Mayor op 31 Mei 1906, den trouwdag van den Koning. Men hield hem werkelijk voor den aanstichter van de revolutionaire beweging te Barcelona. En daarom vond men het beter het recht zijn loop te laten. Anderzijds was door verschillende buitenlandsche hoven en ambassadeurs de raad gegeven in deze clementie te betoonen.

De koning had bovendien directe en indirecte bedreigingen ontvangen voor het geval Ferrer zou worden terechtgesteld. Deze bedreigingen wekten een derde gevoel: voorzichtigheid. Alfonso aarzelde langen tijd. Ten slotte besloot hij tot clementie.

Maar de ministerraad wees er op, dat bij de bedreigingen tegen den koning, den heer Maura en den minister van Binnenlandschen Zaken deze clementie door de anarchisten in alle landen verkeerd zouden worden uitgelegd, vooral door die te Barcelona, die de regeering nog steeds had te bestrijden.

De ministerraad vreesde dus beschuldigd te worden van lafheid of vrees en ook van het aanmoedigen der anarchisten. Was de koning op zijn stuk blijven staan en had hij zijn persoonlijken wensch willen doordrijven, dan zou hij genoodzaakt zijn geweest te handelen in strijd met de grondwet en het kabinet te ontslaan. Maar daar de koning de meest constitutioneele vorst is die er bestaat, heeft hij zijn ministers hunnen gang moeten laten gaan en had hij niet het recht op te komen tegen hunne handelwijze. Ik meen echter te weten, dat indien het tegenwoordige kabinet aan het bewind ware geweest, Ferrer niet terechtgesteld zou zijn."

Dit laatste blijft voor rekening van *le Matin*, want de President van de Rechtbank die het doodvonnis bekrachtigde heeft thans zitting genomen in het nieuwe kabinet.

De Spaansche Pers over den dood van Ferrer.

Het gouvernementsblad de „Epoca" heeft een artikel gepubliceerd, getiteld „Na de executie" waarin het verklaarde dat het spaansch militaire gerechtshof dat over Ferrer het oordeel had uit te spreken, hem niet één middel ter verdediging heeft afgekocht of onthouden, en dat het werk der justitie, hoe droevig dit ook was, noodzakelijk moest voltrokken worden. „De wet is met de meeste nauwgezetheid van geweten toegepast. Wij gelooven dat daarmede aan de rechtmatige verontwaardiging van het spaansche volk is voldaan want al lang reeds was Ferrer bij de meeste Spanjaarden veroordeeld.

De „Epoca" zegt nog dat Ferrer een doortrapte schurk, een laag wezen was en van zeer geringe beschaving. Hij was noch een leidsman, noch een karakter. Ferrer was de verpersoonlijking niet van ideën maar van een beweging. Ferrer wilde de revolutie om de revolutie, de verwoesting om de verwoesting. Ferrer konspireerde tegen de monarchie, hij wilde, wat hij openlijk deed blijken, de republiek proclameeren; maar men ontdekt hem, neemt hem gevangen, oordeelt en veroordeelt hem tot den dood. Hij is natuurlijk minder te beklagen dan de ongelukkige agent van politie dien de vrienden van Ferrer hebben gedood te Parijs, op de Boulevard des Courcelles, toen hij protesteerde tegen hetgeen zij als moord brandmerkten. Dan, de volksgunst die Ferrer in Spanje ondervond is nog duidelijker gebleken door de onverschilligheid waarmede het volk van zijn dood kennis nam."

Het zelfde blad zegt nog dat volgens een telegram uit Barcelona dat de soldaten die het vuur moesten geven bij de terechtstelling niet werden geloot zooals het gebruik is, maar dat zij zich vrijwillig daarvoor aanboden.

Een interview.

De Madrileensche correspondent van de „Figaro" heeft een onderhoud gehad met den nieuwen Spaanschen minister van oorlog, generaal Luque.

De Journalist stelde hem eenige vragen omtrent de Ferrer-zaak. Over diens veroordeeling zeide de nieuwe minister van oorlog dat Ferrer volkomen volgens de wet was gevonnist. De dossiers, die nu juist gepubliceerd zijn geven, zoo zeide hij, voldoende bewijzen, dat Ferrer schuldig is, niet alleen als propagandist van zijn ideeën, maar ook als leider van den opstand".

Dan vervolgde minister Luque: „'t Was onmogelijk om Ferrer gratie te schenken, want dan zou men een uitzonderings-maatregel genomen hebben, die na de terechtstelling van anderen personen, onaanneembaar was. De eenige fout is geweest, dat het geding te veel gerekt werd. Daardoor heeft minister Maura in Europa een opinie verwekt juist tegenovergestelde aan de meening, die hij verwacht had."

Advertentien.

Drukker:
ALFREDO F. SINTIAGO

INGEZONDEN MEDEDEELINGEN.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der „Red D Line" tusschen

NEW-YORK,

PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1909.	Marcb.	Carcas,	Zulia	Philad.	Marc	Carcas
Vertrekt van NEW-YORK	Oct. 2	Oct 8	Oct. 16	Oct. 23	Oct 30	Nov. 6
Komt aan te SAN JUAN		15		28		11
Vertrkt van „		16		29		12
Doet CURAÇAO aan		17		31		14
Komt aan te LA GUAIRA	9	18	23	Nov. 1	Nov. 6	15
Vertrekt van „	11	20	25	3	8	17
Komt aan te PTO. CABELLO		21		4		18
Vertrekt van „		22		5		19
Komt aan te CURAÇAO	12	23	26	6	9	21
Vertrekt van „	17	24	31	7	14	20
Doet LA GUAIRA aan	18		Nov. 1		15	
Doet SAN JUAN aan		26		9		29
Vertrekt van „		27		10		23
Komt aan te NEW-YORK	25	Nov. 4	8	15	22	24

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Marcb	Merida	Zulia	Merida	Marcb	Merida
Vertrekt van CURAÇAO	Oct 12	Oct 18	Oct 26	Nov. 1	Nov 9	Nov 15
Komt aan te MARACAIBO	13	19	27	2	10	16
Vertrekt van „	16	22	30	5	13	19
Komt aan te CURAÇAO	17	23	31	6	14	2